

بررسی رابطه بین فرار مالیاتی، فقر و بیکاری در استان خوزستان

عاطفه افشارپور^۱، علی کارشناسان^۲

۱-دانشجو کارشناسی ارشد، گروه حسابداری، واحد گچساران، دانشگاه آزاد اسلامی، گچساران، ایران

۲-استادیار، گروه حسابداری، واحد گچساران، دانشگاه آزاد اسلامی، گچساران، ایران

Atefe.afsharpoor@gmail.com

ali.karshenasan@gmail.com

چکیده

هدف: این تحقیق با هدف بررسی ارتباط بین فرار مالیاتی و اقتصاد غیر رسمی در ایران انجام شد. این تحقیق با هدف بررسی رابطه بین فرار مالیاتی، فقر و بیکاری در استان خوزستان انجام شد. روش: این تحقیق از منظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی از نوع همبستگی است. اطلاعات و داده های برای اندازه گیری حجم اقتصاد فرار مالیاتی در دوره زمانی مورد بررسی ۱۳۸۰-۱۳۹۰ از طریق مراجعه حضوری به بانک ها و سایت بانک مرکزی گردآوری شده است، برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزارهای EViews و Microfit استفاده شده است. نتایج: نتایج حاصل از این تحقیق نشان داد که به طور کلی میزان فرار مالیاتی در ایران در حال افزایش می باشد و نشان می دهد که در ۳۸/۰۰ درصد از کل سالها مورد مطالعه با تغییرات و افزایش میزان بیکاری و فقر علی رغم تمام سخت گیری ها و قوانین جدیدی که دولت وضع کرده روبه رو بودیم. نتیجه گیری: بین فرار مالیاتی با فقر و بیکاری در استان خوزستان رابطه معنی داری وجود دارد.

کلید واژه ها: فرار مالیاتی، بیکاری، فقر، ایران

مقدمه

بررسی فقر و عوامل تاثیرگذار بر آن از جنبه های مختلف قابل بررسی است. نارسایی های بخشهای مختلف اقتصادی، رکود، بیکاری شدید، تغییرات جمعیتی و سایر عوامل اجتماعی و اقتصادی مختلف موجب شده است تا خانوارهای کم درآمد در اکثر کشورهای دنیا به طور جدی در معرض فقر قرار بگیرند و اقشار محروم از کمک های دولت و سایر پیشرفتهای موجود در جامعه بهره مند نشوند. سطوح بالای فقر و نابرابری ویژگی اساسی بسیاری از نقاط جهان می باشد (افشارزاده، ۱۳۹۱). در سال ۱۹۹۸ حدود ۱/۲ میلیارد نفر در سراسر جهان با درآمد کمتر از ۴۰۰ دلار در سال زندگی می کردند (در ایران در ادوار گوناگون برنامه های عمرانی و توسعه ای مختلفی اجرا گردید. از سال ۱۳۶۷ به بعد در تمامی برنامه های اقتصادی و در لویج بودجه، مقوله فقر زدایی مورد توجه بوده است و هر سال مبالغ قابل توجهی برای کاهش فقر در نظر گرفته شده است. جهت گیری کلی این برنامه ها در زمینه فقرزدایی شامل توسعه ای خدمات اجتماعی با اولویت بخشهای آموزش و پرورش، بهداشت و درمان، بهزیستی و تامین اجتماعی، بهبود کیفیت شرایط عمومی زندگی مردم، محرومیت زدایی و توسعه ای مناطق محروم و روستایی و توزیع عادلانه درآمد بوده است. به طور کلی فقر میتواند علل و معلول متغییرهای فراوانی باشد که یکی از این متغییرها فرار مالیاتی می باشد (خیری دوست، ۱۳۹۲).

درآمدهای مالیاتی دولت یکی از عوامل ایجاد سلامت اقتصادی جامعه می باشد. در بیشتر کشورهای توسعه یافته، درآمدهای مالیاتی سهم مهمی از درآمدهای دولت را تشکیل می دهند، اما در اغلب کشورهای در حال توسعه، به دلایل مختلف سهم درآمدهای مالیاتی ناچیز است. در ایران از زمانی که درآمدهای حاصل از فروش نفت در بودجه دولت وارد شد، به دلیل عدم احساس نیاز، درآمدهای مالیاتی سهم کمی از درآمدهای دولت را تشکیل داده است، به طوری که درآمدهای ناشی از فروش نفت تعیین کننده اصلی درآمدهای دولت شد. چون تعیین قیمت نفت به عهده عوامل بین المللی است، وابستگی درآمدهای دولت را

به درآمدهای نفتی با ناطمینانی مواجه می‌کند. به همین دلیل، در برنامه‌های پنج ساله، تلاش‌هایی در جهت بالابردن سهم درآمدهای مالیاتی صورت گرفت. گرچه تلاش‌های مذکور موفقیت‌هایی نسبی در این زمینه ایجاد کرده‌اند، اما هنوز سهم درآمدهای مالیاتی از کل درآمد دولت کم است. بخش عمده‌ای از درآمدهای مالیاتی از طریق دو کانال فرار و معافیت‌های مالیاتی از دست دولت می‌رود. به عبارت دیگر، دو عامل مذکور در کم بودن درآمدهای مالیاتی که توسط دولت اخذ می‌شود، نقش به‌سزایی دارند (اکبرپور روشن، ۱۳۸۹).

باقری و کاوند (۱۳۸۵) تحقیقی با عنوان اندازه‌گیری شدت فقر در ایران: کاربرد شاخص انجام دادند. یافته‌ها و نتایج: نتایج حاصل نشان می‌دهد که شدت فقر در مناطق شهری در سال ۸۳ نسبت به سال ۸۲، ۱٫۷ درصد افزایش یافته و در مناطق روستایی ۱٫۸ درصد کاهش یافته است و این تغییرات در سطح ۹۵ درصد اطمینان معنی‌دار می‌باشند. علاوه بر این، شدت فقر طی این دو سال در مناطق شهری بیش از مناطق روستایی بوده است. ابراهیمی (۱۳۹۶) تحقیقی با عنوان شناسایی عوامل موثر بر فرار مالیاتی و اولویت‌بندی این عوامل بر اساس نظرات کارشناسان ارشد مالیاتی انجام دادند. پس از بررسی ادبیات تحقیق و نظر کارشناسان عوامل قانونی، عوامل سیاسی، عوامل اقتصادی، عوامل اجتماعی-فرهنگی، عوامل تکنولوژیکی و عوامل اجرایی از عوامل تاثیرگذار بر فرار مالیاتی شناخته شدند. برای هدف تحقیق، پرسشنامه‌ای براساس تکنیک تحلیل سلسله‌مراتبی فازی طراحی و میان شش نفر از خبرگان امر مالیات در ادارات مالیاتی تهران توزیع و جمع‌آوری گردید. جهت تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده و تعیین اهمیت نسبی معیارها و زیرمعیارهای شناسایی شده از تکنیک تحلیل سلسله‌مراتبی فازی استفاده گردید. نتایج تحلیل نشان داد که عامل سیاسی از بالاترین اهمیت برخوردار است و عوامل قانونی و اقتصادی به ترتیب، در رده دوم و سوم اهمیت قرار گرفتند.

مولوی (۱۳۹۶) تحقیقی با عنوان ارزیابی میزان عدالت مالیاتی و تاثیر آن بر فرار مالیاتی در بین کارکنان اداره کل امور مالیاتی آذربایجان غربی انجام دادند. روش این پژوهش توصیفی-پیمایشی می‌باشد که به صورت میدانی انجام شده است. جامعه آماری شامل کارکنان امور مالیاتی استان آذربایجان غربی می‌باشند که تعداد آنها ۴۸۰ نفر می‌باشد. تعداد نمونه طبق جدول مورگان ۲۱۴ نفر بدست آمد. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته می‌باشد که شامل ۳ بعد و ۲۷ سوال در مقیاس پنج‌گزینه‌ای لیکرت بود. روایی پرسشنامه به وسیله اساتید متخصص تایید شد و پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ مورد تایید قرار گرفت. برای نرمال بودن جامعه مورد مطالعه از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف و برای بررسی فرضیه‌ها از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده است. نتایج نشان داد عدالت مالیاتی بر فرار مالیاتی در بین کارکنان اداره کل امور مالیاتی استان آذربایجان غربی تاثیر مثبت و معنی‌داری دارد.

بابایی (۱۳۹۶) تحقیقی با عنوان پدیده فرار مالیاتی و عوامل تاثیرگذار بر آن انجام دادند. مالیات یک پدیده اجتماعی است که در برگیرنده کلیه جنبه‌های سیاسی، اجتماعی و حقوقی در جامعه است و میزان آن با تغییر رفتار مالیات‌دهندگان می‌تواند تحت تاثیر قرار گیرد. بنابراین بایستی اقدامات مناسبی توسط دولت‌ها در جهت تغییر رفتار مالیات‌دهندگان نسبت به پرداخت مالیات صورت گیرد. فرار مالیاتی به حالتی اطلاق می‌شود که فرد به طور عمدانه از پرداخت تعهدات مالیاتی امتناع ورزد که پیامد منفی تضعیف عملکرد دولت از طریق ناتوانی در تامین مالی هزینه‌های اساسی دولت است. فرار از پرداخت مالیات مشخصه اساسی بسیاری از کشورهای در حال توسعه است و تهدیدی جدی برای اقتصاد تمام کشورها محسوب می‌شود که منجر به افزایش هزینه‌ها در اقتصاد و کاهش کارایی منابع می‌گردد. رییس دانا (۱۳۸۴) تحقیقی با عنوان اندازه‌گیری شاخص و پویای فقر در ایران انجام دادند. برای این کار اصول نه‌گانه‌ای را که برای یک شاخص مفیدند ارائه داده‌ام و سپس با معرفی چند شاخص سن، چند شاخص کاکدانی، شاخص‌های تاکایاما و دیگران و اصول ویژه آن‌ها به ارزیابی نظری هر یک پرداخته‌ام. در انتها با بررسی وضعیت فقر و توزیع در ایران شاخصی را که عبارتست از میانگین هندسی شاخص سوم کاکدانی و شاخص اول سن معرفی کرده‌ام. با استفاده از برآوردهای غیرپارامتریک و تجربی و استفاده از آمارهای رسمی، شاخص فقر را در ایران محاسبه کرده‌ام. این شاخص، بالا و نامناسب با درآمدهای اقتصادی در ایران است.

اتکاء دولت به درآمدهای مالیاتی حکایت از سلامت اقتصادی دارد. گرچه در کشورهای توسعه یافته، درآمدهای مالیاتی اهمیت بسزایی دارند؛ اما در اغلب کشورهای در حال توسعه، به دلیل مختلف، سهم درآمدهای مالیاتی ناچیز است. در ایران از زمانی که پای درآمدهای حاصل از فروش نفت به بودجه دولت باز شد، به دلیل عدم احساس نیاز به درآمدهای مالیاتی، روز به روز از سهم آن کاسته شد. به طوری که، درآمدهای ناشی از فروش نفت تعیین کننده اصلی درآمد های دولت شد. چون تعیین قیمت نفت به عهده ما نیست و عوامل بین المللی آن را تعیین می کنند، وابستگی دولت به درآمدهای نفتی مطلوب نیست؛ چراکه درآمدهای دولت را با نااطمینانی مواجه می کند. به همین دلیل، در برنامه های پنج ساله، تلاش هایی در جهت بالابردن سهم درآمدهای مالیاتی شد. گرچه این چالش ها موفقیت هایی نسبی در این امر ایجاد کردند، اما هنوز سهم درآمدهای مالیاتی از کل درآمد دولت کم است. یکی از معیارهای ارزیابی سیستم مالیاتی، نسبت مالیاتی است که از تقسیم درآمدهای مالیاتی به تولید ناخالص داخلی به دست می آید (تشکینی، ۱۳۸۴). مالیات به دلیل اهمیت آن در جبران مخارج عمومی و آثار اقتصادی که به همراه دارد، همواره مورد توجه تمام دولت ها بوده است و مطالعات متعددی پیرامون این مقوله و ابعاد مختلف آن، توسط پژوهشگران انجام گرفته است که فرار مالیاتی یکی از موارد مهم در این پژوهشها میباشد. فرار مالیاتی هرگونه عمل غیر قانونی برای نپرداختن یا کم پرداختن مالیات، از سوی شخص یا واحد اقتصادی تعریف میشود. عوامل و علل بروز پدیده فوق که ادبیات نسبتاً وسیعی را در دهه های اخیر در بسیاری از کشورها در بر داشته، حاکی از مهم بودن پدیده فوق می باشد. از اینرو شناخت هر چه بیشتر عوامل موثر بر فرار مالیاتی و تعیین شدت تاثیرگذاری آنها بر متغیرهای اقتصادی، در جهت موفقیت سیاستگذاران اقتصادی و مقامات مالی برای کنترل و کاهش رشد آن، حائز اهمیت می باشد (خان جان، ۱۳۸۶). با توجه به مطالب ارائه شده هدف این تحقیق این است که به این سوال پاسخ دهد که آیا بین فرار مالیاتی، فقر و بیکاری در استان خوزستان رابطه وجود دارد؟

اهمیت و ضرورت تحقیق

فرار مالیاتی معضل مهم اقتصادی است که تقریباً تمام کشورها در جهان با آن دست به گریبان هستند. مطالعات متعدد به عمل آمده در این زمینه، حاکی از آن است که این موضوع هنوز یکی از معضلات مهم اقتصادی به شمار می آید. امروزه یکی از دلایل توجه بیشتر به فرار مالیاتی، کاهش کسری بودجه دولت و کاهش نگرانیها در مورد گسترش اقتصاد زیرزمینی می باشد. از آنجا که مالیات به عنوان یکی از مهمترین منابع درآمدی دولت، نقش مهمی در اجرای سیاستهای مالی ایفا می کند و متغیرهای کلان اقتصادی از جمله تورم، بیکاری، فقر و تراز پرداختها را تحت تاثیر قرار میدهد، لذا بررسی این موضوع از جهات مختلف حائز اهمیت است. در ضمن با توجه به این که در اقتصاد ایران نفت نقش تعیین کننده ای در جهت تامین هزینه های دولتی به عهده دارد کاهش وابستگی هزینه های عمومی به این منبع و جایگزینی آن توسط مالیات از اهمیت بالایی برخوردار است. در اقتصاد ایران در چهار دهه اخیر نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی به طور متوسط ۶/۵ درصد و نسبت درآمدهای نفتی به تولید ناخالص داخلی به طور متوسط ۱۳ درصد بوده است و به وضوح میتوان دید که با کاهش این منبع طبیعی تولید، تامین هزینه های دولت در تگنا قرار خواهد گرفت و از اینرو تبعات نامطلوب اقتصادی دیگر در پی آن به همراه باشد.

روش شناسی تحقیق

از آن جا که در تحقیق حاضر به تخمین اندازه فرار مالیاتی ناشی از آن می پردازیم، روش تحقیق حاضر از یک طرف توصیفی و تحلیل آمار و اطلاعات است و از طرف دیگر، در شمار تحقیقات علی هم قرار می گیرد.

جامعه آماری، روش نمونه گیری و حجم نمونه

جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه شرکت ها، بانک و کسبه و های با درآمد بالا می باشد. با توجه به حجم بالای جامع آماری نمونه مورد مطالعه عبارت است از ۴۰۰ شرکت و موسسه مالی و بانکی که به روش تصادفی ساده انتخاب شده اند.

اطلاعات در این پژوهش با استفاده از روش کتابخانه ای یعنی، استفاده از مقالات و کتب معتبر لاتین و یا فارسی به بررسی مبانی نظری موضوع فرار مالیاتی و آشنایی با روش های مختلف اندازه گیری آن پرداخته ایم. هم چنین، آمارها و داده های مورد نیاز برای اندازه گیری فرار مالیاتی ناشی از آن در دوره زمانی ۱۳۹۰-۱۳۹۴، از طریق سایت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و مراجعه حضوری به بانک های دولتی جمع آوری شده است. ابزار های اندازه گیری در این تحقیق پرسشنامه، اطلاعات مالی شرکت ها و موسسات که به صورت لوح فشرده در دسترس عموم قرار دارد و استفاده از نرم افزارهای EViews و Microfit برای تخمین استفاده شده است. روش ها و ابزار تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از دو نرخ مالیاتی، حجم فرار مالیاتی را محاسبه نمودیم. در این تحقیق، از نرم افزارهای EViews و Microfit برای تخمین استفاده شده است.

تجزیه و تحلیل

محاسبه شاخص فقر در خوزستان

همانطوری که در جدول ۱-۴ ملاحظه می شود نتایج مرکز آمار استان نشان می دهد که جمعیت روستایی در سال ۱۳۸۰ برابر با ۵/۱۸ و ۱۳۹۰ برابر با ۴/۰۳ و همچنین جمعیت شهری در سال ۱۳۸۰ برابر با ۴/۴۷ و در سال ۱۳۹۰ برابر با ۳/۶۶ می باشد که نشان دهنده این است که طی ۱۰ سال گذشته میزان جمعیت شهری و روستایی کاهش داشته هرچند کاهش جمعیت در هر دو بعد خانوار(روستایی/شهری) دیده می شود، این سرعت کاهش جمعیت در بعد روستایی بیشتر می باشد.

جدول (۱-۱): متوسط تعداد افراد خانوارها(بعد) روستایی/شهری (۱۳۹۱-۱۳۶۳)

سال	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
روستایی	۵,۱۸	۵,۰۷	۴,۹۲	۴,۸۷	۴,۷۳	۴,۶۲	۴,۴۹	۴,۲۷	۴,۲۴	۴,۰۹	۴,۰۳
شهری	۴,۴۷	۴,۴۱	۴,۴۰	۴,۲۹	۴,۰۷	۳,۹۸	۳,۸۷	۳,۸۳	۳,۷۸	۳,۶۹	۳,۶۶

ماخذ: مرکز آمار ایران، نتایج طرح آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار

جدول (۲-۱): متوسط درآمد کل سالانه ی یک خانوار شهری /روستایی(۱۳۹۰-۱۳۸۰)

سال	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵
شهری	۲۵۸۳۱۵۲۷	۳۳۱۰۴۸۶۸	۳۹۲۰۲۴۲۷	۴۷۲۶۷۷۸۴	۵۳۶۷۸۲۸۲	۶۵۵۰۹۱۰۸
روستایی	۱۵۲۰۰۱۴۹	۱۹۰۰۲۶۱۰	۲۴۰۴۰۴۲۱	۲۷۸۸۳۶۵۶	۳۴۴۷۴۶۸۶	۳۹۱۲۸۸۳۰
سال	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
شهری	۶۵۵۰۹۱۰۸	۷۷۹۹۴۲۵۷	۸۸۲۱۹۳۸۶	۹۳۶۰۲۸۳۴	۱۰۶۱۵۵۹۷۴	۱۳۰۳۰۱۴۴۵
روستایی	۳۹۱۲۸۸۳۰	۴۷۱۰۶۹۴۹	۴۸۴۲۳۸۷۴	۵۲۴۳۷۶۰۰	۵۹۳۳۶۸۷۴,۶	۷۹۷۲۶۹۴۸

همانطوری که در جدول شماره ۲-۴ ملاحظه می شود متوسط درآمد سالانه روستایی در سال ۱۳۸۰ برابر با ۱۵۲۰۰۱۴۹ و در سال ۱۳۹۰ برابر با ۷۹۷۲۶۹۴۸، متوسط درآمد کل سالانه ی یک خانوار شهری در سال ۱۳۸۰ برابر با ۲۵۸۳۱۵۲۷ و در سال ۱۳۹۰ برابر با ۱۳۰۳۰۱۴۴۵ می باشد، که نشان دهنده رشد درآمد کل سالانه ی یک خانوار شهری /روستایی از سال ۱۳۸۰ تا سال ۱۳۹۰ می باشد.

جدول (۳-۱): متوسط انواع هزینه های خوراکی و دخانی سالانه ی یک خانوار روستایی در هر یک از دهک های هزینه ی

سالانه (۱۳۹۰-۱۳۸۰)

سال	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵
کل	۷۰۷۰۲۹۴	۸۷۸۰۰۸۷	۱۰۲۲۷۸۵۲	۱۳۰۳۰۹۲۰	۱۴۳۱۳۱۰۰	۱۵۵۱۲۶۷۲
دهک اول	۱۴۸۷۰۴۳	۱۸۳۹۱۱۶	۲۶۱۱۶۳۴	۳۲۳۰۵۸۰	۳۵۹۷۳۸۹	۳۶۸۵۶۵۱
دهک دوم	۲۸۷۸۲۵۰	۳۶۲۰۱۳۱	۴۵۴۹۵۹۰	۵۷۱۰۴۹۶	۶۰۷۱۲۹۸	۶۳۳۱۶۷۶

۸۴۱۴۹۲۶	۸۲۳۰۴۹۹	۷۴۴۲۸۹۸	۵۹۵۳۵۵۶	۴۸۷۵۰۳۷	۳۸۴۲۹۳۸	دهک سوم
۱۰۳۶۰۶۵۶	۹۹۵۷۰۷۵	۸۹۷۹۳۳۱	۷۲۷۷۲۰۷	۶۰۳۷۲۴۹	۴۸۳۲۰۳۶	دهک چهارم
۱۱۹۱۹۹۲۷	۱۱۵۳۹۱۰۲	۱۰۳۵۶۸۶۹	۸۴۸۵۹۹۰	۷۲۵۴۴۸۵	۵۷۷۲۷۸۷	دهک پنجم
۱۴۲۴۷۶۶۳	۱۳۴۹۹۹۵۷	۱۲۱۲۱۴۱۷	۹۹۵۰۷۴۹	۸۳۲۷۷۴۹	۶۷۱۱۷۲۳	دهک ششم
۱۶۳۰۹۰۵۰	۱۵۴۳۴۹۸۸	۱۳۹۸۱۱۴۸	۱۱۴۰۶۳۲۷	۹۸۷۶۹۳۰	۷۸۴۰۴۳۵	دهک هفتم
۱۹۳۲۰۸۰۸	۱۸۱۰۶۹۳۲	۱۶۳۵۱۸۵۶	۱۳۱۹۱۸۳۷	۱۱۳۹۷۴۴۵	۹۲۴۱۷۵۰	دهک هشتم
۲۴۱۱۸۸۷۳	۲۱۸۵۰۶۷۷	۲۰۱۳۳۹۷۳	۱۶۱۸۶۵۲۸	۱۳۷۶۵۱۸۰	۱۱۳۸۶۳۸۰	دهک نهم
۳۷۷۰۱۰۷۷	۳۳۲۵۴۲۹۷	۳۱۰۲۵۹۸۲	۲۲۶۴۳۱۷۲	۲۱۷۵۸۹۸۹	۱۷۱۴۰۷۶۰	دهک دهم

ماخذ: مرکز آمار ایران، نتایج طرح آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار

ارقام موجود در جداول ۳-۴ و ۴-۴ نشان دهنده متوسط انواع هزینه های خوراکی و دخانی سالانه ی یک خانوار روستایی در هر یک از دهک های هزینه ی سالانه ۱۳۸۰-۱۳۹۰ می باشد نتایج جداول مرکز آمار استان نشان داد که بیشترین و کمترین دهک در دهک های هزینه ی سالانه روستایی استان کهگلویه بالاترین دهک مربوط به دهک دهم ۱۳۹۰ برابر با ۷۲۴۳۹۳۴۶ و کمترین دهک مربوط به دهک دوم ۱۳۸۰ برابر با ۱۴۸۷۰۴۳ می باشد.

جدول (۴-۱): متوسط انواع هزینه های غیر خوراکی سالانه ی یک خانوار شهری در هر یک از دهک های هزینه ی سالانه (۱۳۸۰-۱۳۹۰)

سال	دهک ششم	دهک هفتم	دهک هشتم	دهک نهم	دهک دهم
۱۳۸۰	۱۵۶۲۳۳۸۳	۱۸۹۱۲۲۱۱	۲۳۴۹۴۲۷۳	۳۱۹۸۹۸۴۸	۶۹۷۰۵۸۶۱
۱۳۸۱	۱۹۰۲۶۳۸۳	۲۳۰۴۰۷۲۱	۲۸۸۹۶۹۸۱	۳۹۷۶۱۳۶۲	۸۳۸۰۶۰۵۴
۱۳۸۲	۲۳۹۳۸۳۷۲	۲۹۳۲۸۰۰۳	۳۵۷۸۴۱۰۹	۴۷۶۷۲۷۴۱	۹۴۲۹۹۵۵۳
۱۳۸۳	۲۹۰۰۷۵۷۵	۳۵۴۱۲۵۱۳	۴۴۲۸۲۸۵۷	۶۰۶۴۵۱۹۸	۱۲۱۱۳۴۲۸۱
۱۳۸۴	۳۳۰۸۵۵۵۲	۳۹۹۴۸۰۱۵	۵۰۷۶۰۱۶۸	۶۹۸۴۳۱۶۸	۱۴۰۳۵۲۶۷۶
۱۳۸۵	۳۷۱۱۲۶۲۵	۴۵۷۱۹۴۶۴	۵۹۰۳۶۳۴۶	۸۰۶۶۷۲۶۵	۱۵۹۶۱۷۶۰۸
۱۳۸۶	۴۵۵۹۱۳۶۸	۵۵۸۵۱۵۴۸	۶۹۶۹۹۴۴۷	۹۵۱۳۹۲۱۴	۱۸۹۹۱۸۱۶۸
۱۳۸۷	۶۰۴۷۶۷۲۴	۷۲۷۴۹۸۹۴	۹۰۲۳۸۵۱۲	۱۱۹۵۵۹۷۴۴	۲۲۰۹۵۵۲۰۵
۱۳۸۸	۶۳۹۰۴۸۶۷	۷۷۷۸۰۰۶۸	۹۶۷۴۳۹۵۹	۱۲۷۸۶۷۰۲۵	۲۲۸۳۵۳۸۲۳
۱۳۸۹	۷۲۱۹۴۷۶۱	۸۷۱۱۵۷۸۶	۱۰۷۳۷۸۰۸۶	۱۴۳۴۱۵۰۱۱	۲۷۰۱۵۲۱۹۹
۱۳۹۰	۸۵۴۷۰۱۲۹	۱۰۲۲۴۳۹۲۳	۱۲۵۱۹۹۵۵۲	۱۶۰۸۵۵۶۴۴	۲۸۸۴۵۱۵۴۱

ارقام موجود در جداول ۴-۵ و ۴-۶ نشان دهنده متوسط انواع هزینه های غیر خوراکی و دخانی سالانه ی یک خانوار شهری در هر یک از دهک های هزینه ی سالانه ۱۳۸۰-۱۳۹۰ می باشد نتایج جداول مرکز آمار استان نشان داد که بیشترین و کمترین دهک در دهک های هزینه ی سالانه روستایی استان کهگلویه بالاترین دهک مربوط به دهک دهم ۱۳۹۰ برابر با ۲۸۸۴۵۱۵۴۱ و کمترین دهک مربوط به دهک اول ۱۳۸۰ برابر با ۱۹۳۲۱۱۲ می باشد.

جدول (۵-۱): متوسط هزینه کل یک خانوار شهری/روستایی (۹۰-۱۳۸۰)

سال	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵
شهری	۲۸۰۲۰۳۵۰	۳۴۹۷۰۶۶۱	۴۰۹۸۹۲۸۳	۵۱۴۷۸۹۲۱	۵۹۲۴۲۴۲۶	۶۷۲۸۶۰۲۱
روستایی	۱۷۲۳۲۸۹۲	۲۱۳۹۴۹۵۵	۲۵۶۷۶۰۳۴	۳۳۵۴۳۷۷۱	۳۷۵۰۲۹۵۲	۴۱۵۶۹۹۲۵
سال	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
شهری	۶۷۲۸۶۰۲۱	۸۱۲۸۹۱۳۹	۹۴۲۱۴۱۰۷	۹۹۱۹۱۳۳۰	#####	۱۳۲۷۱۶۰۹۶
روستایی	۴۱۵۶۹۹۲۵	۴۸۸۴۶۰۴۵	۵۳۹۹۴۹۲۶	۵۹۲۶۳۵۷۸	۶۸۴۷۷۲۲۹	۸۳۹۷۲۰۹۲

همانطوری که در جدول ۴-۸ مشاهده می شود متوسط هزینه کل یک خانوار شهری (۹۰-۱۳۸۰) نشان داده شده است که بالاترین هزینه مربوط به سال ۱۳۹۰ برابر با ۱۳۲۷۱۶۰۹۶ و کمترین هزینه مربوط به ۱۳۸۰ برابر با ۲۸۰۲۰۳۵۰ و متوسط هزینه کل یک خانوار روستایی (۹۰-۱۳۸۰) نشان داده شده است که بیشترین هزینه مربوط به سال ۱۳۹۰ برابر با ۳۹۱۲۸۸۳۰ و کمترین هزینه مربوط به ۱۳۸۰ برابر با ۱۷۲۳۲۸۹۲ می باشد، بیشترین رشد مربوط به از سال های ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۴ و همچنین مربوط به ۱۳۸۵-۱۳۸۶ می باشد.

جدول (۱-۶): متوسط درآمد کل سالانه ی یک خانوار شهری /روستایی (۱۳۸۰-۱۳۹۰)

سال	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵
شهری	۲۵۸۳۱۵۲۷	۳۳۱۰۴۸۶۸	۳۹۲۰۲۴۲۷	۴۷۲۶۷۷۸۴	۵۳۶۷۸۲۸۲	۶۵۵۰۹۱۰۸
روستایی	۱۵۲۰۰۱۴۹	۱۹۰۰۲۶۱۰	۲۴۰۴۰۴۲۱	۲۷۸۸۳۶۵۶	۳۴۴۷۴۶۸۶	۳۹۱۲۸۸۳۰
سال	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۶
شهری	۷۷۹۹۴۲۵۷	۸۸۲۱۹۳۸۶	۹۳۶۰۲۸۳۴	۱۰۶۱۵۵۹۷۴	۱۳۰۳۰۱۴۴۵	۷۷۹۹۴۲۵۷
روستایی	۴۷۱۰۶۹۴۹	۴۸۴۲۳۸۷۴	۵۲۴۳۷۶۰۰	۵۹۳۳۶۸۱۷۴,۶	۷۹۷۲۶۹۴۸	۴۷۱۰۶۹۴۹

همانطوری که در جدول ۴-۹ مشاهده می شود متوسط درآمد کل سالانه ی یک خانوار شهری (۹۰-۱۳۸۰) نشان داده شده است که بالاترین درآمد مربوط به سال ۱۳۹۰ برابر با ۱۳۰۳۰۱۴۴۵ و کمترین هزینه مربوط به ۱۳۸۰ برابر با ۲۵۸۳۱۵۲۷ و متوسط درآمد کل یک خانوار روستایی (۹۰-۱۳۸۰) نشان داده شده است که بیشترین درآمد مربوط به سال ۱۳۹۰ برابر با ۷۹۷۲۶۹۴۸ و کمترین هزینه مربوط به ۱۳۸۰ برابر با ۱۵۲۰۰۱۴۹ می باشد.

دهکها	دهک ۱۰	دهک ۹	دهک ۸	دهک ۷	دهک ۶	دهک ۵	دهک ۴	دهک ۳	دهک ۲	دهک ۱	متوسط	دهکها
انرژی	۳۰۰	۲۸۰	۲۷۸۰	۲۷۲۵	۲۶۴۵	۲۵۶۰	۲۴۵۰	۲۴۱۰	۲۳۵۰	۲۲۷۰	۲۲۳۰	۲۵۷۶/۳۶۴

ماخذ: محاسبات تحقیق

جدول (۱-۷): برآورد انرژی دریافتی بر حسب کالری، مناطق شهری استان خوزستان، سال ۱۳۸۰ (سرانه روزانه)

دهکها	دهک ۱۰	دهک ۹	دهک ۸	دهک ۷	دهک ۶	دهک ۵	دهک ۴	دهک ۳	دهک ۲	دهک ۱	متوسط	دهکها
انرژی	۳۰۰	۲۸۰	۲۷۸۰	۲۷۲۵	۲۶۴۵	۲۵۶۰	۲۴۵۰	۲۴۱۰	۲۳۵۰	۲۲۷۰	۲۲۳۰	۲۵۷۶/۳۶۴

ماخذ: محاسبات تحقیق

جدول (۱-۸): مخارج کل سرانه خانوارها به تفکیک دهک های هزینه، مناطق شهری استان خوزستان، سال ۱۳۸۰ (ریال)

دهکها	دهک ۱۰	دهک ۹	دهک ۸	دهک ۷	دهک ۶	دهک ۵	دهک ۴	دهک ۳	دهک ۲	دهک ۱	متوسط	دهکها
مخارج کل	۳۴۵۴۷۸	۲۲۰۳۲۱	۱۸۳۱۵۲	۱۶۵۲۵۲	۱۴۷۷۴۲	۱۳۵۷۸۲	۱۲۶۵۴۷	۱۱۰۵۲۴	۹۰۵۷۸۰	۸۴۵۲۲۱	۳۰۸۵۸۹/۹	دهکها

ماخذ: مرکز آمار ایران

با مرور بر جدول (۱) پیداست که اولین دهکی که بیش از ۲۳۰۰ کالری انرژی دریافت داشته است، دهک ۳ می باشد. مطابق با متدولوژی ارائه شده ابتدا می بایست مزاد انرژی دریافتی بر ۲۳۰۰ کالری را بدست آورد، پس: $۲۳۵۰ - ۲۳۰۰ = ۵۰$

سپس با مراجعه به جدول (۲)، از تقسیم مخارج کل دهک سوم بر میزان کالری دریافتی از همان دهک، قیمت هر واحد کالری بر حسب ریال محاسبه می شود: $۱۱۰۵۲۴ \div ۲۳۵۰ = ۴۷/۰۳$

برای محاسبه مخارج کالری دریافتی مازاد نیاز به شکل زیر عمل می شود: $۴۷/۰۳ \times ۵۰ = ۲۳۵۱/۵$

جهت بدست آوردن خط فقر سالانه ما به تفاوت مخارج کالری دریافتی مازاد دهک سوم از مخارج کل دهک سوم به دست آورده می شود: $۱۱۰۵۲۴ - ۲۳۵۱/۵ = ۱۰۸۱۷۲/۵$

برای به دست آوردن خط فقر ماهانه: $۱۰۸۱۷۲/۵ \div ۱۲ = ۹۰۱۴/۳۷۵$

تفسیر یافته های پژوهش

۱- نتایج محاسبات خط فقر در جدول (۱۱-۴) نشان می دهد که طی ده سال مورد بررسی خط فقر در مناطق شهری و روستایی استان خوزستان از روندی افزایشی برخوردار بوده است به طوری که در مناطق شهری استان در سال ۱۳۸۰ خط فقر به میزان ۷۶۰۸۳ ریال و در سال ۱۳۸۵ از مقدار ۹۱۶۷۱۴ ریال برخوردار است یعنی خط فقر تقریباً ۱۲ برابر شده است. در مناطق روستایی استان خوزستان نیز در سال ۱۳۸۰، خط فقر به میزان ۸۳۱۱۶ ریال و در سال ۱۳۸۹، از مقدار ۳۸۷۶۹۶ ریال برخوردار است یا به عبارت دیگر طی این ده سال خط فقر مناطق روستایی استان خوزستان تقریباً ۴/۷ برابر شده است.

جدول (۱-۹): خط فقر مناطق شهری و روستایی استان خوزستان (سرانه، ماهانه، ریال)

سال	مناطق شهری	مناطق روستایی
۱۳۸۰	۷۶۰۸۳	۸۳۱۱۶
۱۳۸۱	۱۲۰۳۷۲	۱۴۱۸۰۹
۱۳۸۲	۱۲۳۱۴۳	۸۱۱۴۲
۱۳۸۳	۲۱۴۰۸۴	۱۴۵۴۹۴
۱۳۸۴	۲۷۱۱۲۶	۱۷۹۴۸۱
۱۳۸۵	۳۸۲۲۸۶	۲۶۲۰۳۲
۱۳۸۶	۵۱۵۱۵۷	۳۷۹۴۳۱
۱۳۸۷	۶۱۹۵۱۸	۳۵۹۶۲۹
۱۳۸۸	۶۴۹۲۹۷	۲۵۲۳۹۳
۱۳۸۹	۹۱۶۷۱۴	۳۸۷۶۹۶

مأخذ: محاسبات محقق

۲. بر مبنای جدول شماره (۱۲-۴) بیشترین میزان رشد خط فقر در مناطق شهری استان خوزستان در سال ۱۳۸۰ بوده که نسبت به سال قبل از آن با ۷۴ درصد رشد از ۱۲۳۱۴۳ ریال به ۲۱۴۰۸۴ ریال رسیده و کمترین میزان رشد خط فقر در سال ۱۳۸۲ با ۲ درصد رشد نسبت به سال قبل از آن از ۱۲۰۳۷۲ ریال در سال ۱۳۸۱ به ۱۲۳۱۴۳ ریال در سال ۱۳۸۲ رسیده است. به علاوه در سال ۱۳۸۹ که سال پایانی این دوره است رشد ۴۱ درصدی خط فقر مشاهده می شود. هم چنین در مناطق روستایی در سال های ۱۳۸۲، ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ خط فقر از رشدی منفی برخوردار بوده است یعنی اندازه آن در مقایسه با سال قبل کاهش یافته است. از نظر روند افزایشی خط فقر، بیشترین میزان رشد در مناطق روستایی مربوط به سال ۱۳۸۳ است که بالغ بر ۷۹ درصد بوده و کمترین میزان رشد خط فقر با ۲۳ درصد مربوط به سال ۱۳۸۴ می باشد. در ضمن در سال پایانی دوره یعنی سال ۱۳۸۹ رشد خط فقر نسبت به سال ۱۳۸۸ معادل ۵۴ درصد بوده یا به عبارتی از ۲۵۲۳۹۳ ریال به ۳۸۷۶۹۶ ریال رسیده است.

جدول (۱-۱۰): رشد خط فقر مناطق شهری و روستایی استان خوزستان (بر حسب درصد)

سال	مناطق شهری	مناطق روستایی
۱۳۷۶		
۱۳۷۷	۵۸	۷۱
۱۳۷۸	۲	-۴۳
۱۳۷۹	۷۴	۷۹
۱۳۸۰	۲۷	۲۳
۱۳۸۱	۴۱	۴۶
۱۳۸۲	۳۵	۴۵
۱۳۸۳	۲۰	-۵
۱۳۸۴	۵	-۳۰
۱۳۸۵	۴۱	۵۴

مأخذ: محاسبات محقق

۳. بر اساس جدول شماره (۱۲-۴) نرخ فقر یا همان درصد افراد فقیر در مناطق شهری استان خوزستان در سال ۱۳۸۰، ۷ درصد و در سال ۱۳۸۹، ۵۳ درصد می باشد یعنی بیش از نیمی از خانوارهای نمونه در این سال زیر خط فقر زندگی می کردند که این رقم حائز اهمیت است و تقریباً می توان گفت که در مناطق شهری استان خوزستان درصد خانوارهای زیر خط فقر طی دوره ده ساله از نوسان برخوردار بوده و در سال ۱۳۸۲، ۱۰ درصد خانوارهای مناطق روستایی استان زیر خط فقر می کردند که کمترین نرخ فقر در این ده سال است در حالیکه بیشترین نرخ فقر مربوط به سال ۱۳۸۱ به ۵۲ درصد می باشد. در سال ۱۳۸۹ نیز تعداد ۳۶ درصد خانوارهای روستایی نمونه استان خوزستان زیر خط فقر قرار داشتند.

جدول (۱-۱۱): شاخص نسبت سرشمار یا نرخ فقر (بر حسب درصد) - مأخذ: محاسبات محقق

سال	مناطق شهری	مناطق روستایی
۱۳۷۶	۷	۳۱
۱۳۷۷	۱۳	۵۲
۱۳۷۸	۱۵	۱۰
۱۳۷۹	۲۵	۳۲
۱۳۸۰	۲۸	۳۱
۱۳۸۱	۳۷	۳۵
۱۳۸۲	۵۳	۴۶
۱۳۸۳	۴۱	۴۴
۱۳۸۴	۳۸	۱۸
۱۳۸۵	۵۳	۳۶

جدول (۱۲-۱): برآورد انرژی دریافتی مناطق شهری استان خوزستان بر حسب کالری (سرانه، روزانه)

	متوسط	دهک ۱	دهک ۲	دهک ۳	دهک ۴	دهک ۵	دهک ۶	دهک ۷	دهک ۸	دهک ۹	دهک ۱۰
۱۳۸۰	۳۰۱۸	۲۵۱۶	۲۷۵۷	۲۷۲۱	۲۷۸۸	۲۸۱۵	۲۸۱۸	۳۱۳۹	۳۲۴۵	۳۸۵۲	۵۵۲۰
۱۳۸۱	۲۹۶۶	۲۰۸۱	۲۵۵۸	۲۵۹۸	۲۷۳۵	۲۸۳۹	۳۰۳۶	۳۱۸۰	۳۳۰۵	۳۳۱۸	۴۳۷۵
۱۳۸۲	۲۵۹۶	۲۱۵۲	۲۴۰۳	۲۵۱۷	۲۶۹۷	۲۷۸۵	۲۹۸۹	۳۰۸۵	۳۱۸۲	۳۳۴۸	۴۱۴۶
۱۳۸۳	۲۸۲۴	۲۰۵۶	۲۱۰۸	۲۲۶۷	۲۶۶۳	۲۸۳۰	۲۸۸۹	۲۸۹۴	۲۹۴۲	۳۶۷۴	۵۰۰۹
۱۳۸۴	۲۷۱۳	۱۵۷۷	۱۹۷۲	۱۹۷۴	۲۲۱۳	۲۳۷۶	۲۷۹۰	۲۷۹۲	۲۸۳۲	۲۹۱۹	۳۸۱۶
۱۳۸۵	۲۶۷۵	۱۱۷۸	۱۵۷۴	۱۶۰۱	۱۷۷۴	۲۰۲۴	۲۲۲۸	۲۷۵۱	۲۷۸۹	۲۸۰۰	۲۸۵۹
۱۳۸۶	۲۴۹۵	۱۰۹۷	۱۲۳۲	۱۶۶۲	۱۷۴۱	۱۹۹۷	۲۱۰۷	۲۳۵۰	۲۴۴۳	۲۶۲۳	۳۰۹۰
۱۳۸۷	۲۶۰۵	۱۳۷۰	۱۵۴۰	۱۸۴۹	۱۹۴۱	۲۱۱۱	۲۲۴۶	۲۴۶۹	۲۵۲۶	۲۸۹۲	۳۴۰۳
۱۳۸۹	۲۷۱۵	۱۶۴۳	۱۸۴۵	۲۰۳۵	۲۱۴۰	۲۲۲۴	۲۳۸۵	۲۵۸۸	۲۶۰۹	۳۱۶۰	۳۷۱۶
۱۳۹۰	۲۳۳۹	۱۰۸۳	۱۳۶۱	۱۴۳۰	۱۷۱۸	۲۲۱۰	۲۳۱۴	۲۳۹۵	۲۴۲۰	۲۴۷۸	۲۶۸۱

مأخذ: محاسبات محقق

ارقام موجود در جدول (۱۴-۴) نشان دهنده میزان انرژی دریافتی هر فرد در یک دهک به طور روزانه می باشد. به عنوان مثال در جدول شماره (۱۴-۴) در سال ۱۳۸۰ در دهک اول هر فرد به طور روزانه ۲۵۱۶ کالری دریافت داشته است و همان گونه که ملاحظه می شود، در همین دهک بیش از ۲۳۰۰ کالری انرژی دریافت شده است. روند کلی دریافت انرژی در دهک ها به استثنای برخی موارد صعودی است. با نگاهی به جدول (۱۴-۴) و بر اساس ستون متوسط انرژی دهک ها، کمترین میزان انرژی دریافتی در مناطق شهری استان خوزستان با رقم ۲۳۳۹ کالری به سال ۱۳۸۹ مربوط می باشد. بر همین اساس بالاترین رقم انرژی متوسط دریافتی در مناطق شهری استان خوزستان طی ده سال مورد بررسی، ۳۰۱۸ کالری مربوط به سال ۱۳۸۰ می باشد.

جدول (۱۳-۱): برآورد انرژی دریافتی مناطق شهری استان خوزستان بر حسب کالری (سرانه، روزانه)

	متوسط	دهک ۱	دهک ۲	دهک ۳	دهک ۴	دهک ۵	دهک ۶	دهک ۷	دهک ۸	دهک ۹	دهک ۱۰
۱۳۸۰	۳۰۸۶	۱۳۷۸	۱۷۱۸	۱۸۶۴	۲۱۶۱	۲۳۱۹	۲۳۲۵	۲۷۳۳	۲۵۰۰	۲۸۳۵	۵۱۰۵
۱۳۸۱	۲۹۶۴	۱۳۴۵	۱۴۵۹	۱۳۰۲	۱۵۱۶	۱۸۱۷	۲۱۰۸	۲۴۳۷	۲۷۵۸	۳۰۷۸	۳۰۴۵
۱۳۸۲	۲۸۵۹	۲۵۱۶	۲۶۵۷	۲۶۵۸	۲۷۳۳	۲۷۸۷	۳۱۳۶	۳۱۵۱	۳۴۲۲	۳۵۲۳	۴۱۲۵
۱۳۸۳	۲۸۳۴	۲۱۲۱	۲۱۳۵	۲۲۵۸	۲۲۵۲	۲۵۸۶	۳۰۱۴	۳۴۴۰	۳۴۶۸	۳۷۳۲	۳۹۱۷
۱۳۸۴	۲۹۴۹	۱۱۹۳	۱۶۸۸	۲۱۷۳	۲۷۱۹	۲۷۳۸	۲۷۵۵	۳۰۴۸	۳۲۰۵	۳۲۳۳	۴۱۱۰
۱۳۸۵	۲۸۸۴	۱۷۶۴	۱۷۳۷	۱۶۶۰	۱۶۶۴	۱۹۱۰	۲۵۸۵	۲۷۴۳	۲۸۲۲	۲۸۵۶	۴۰۵۴
۱۳۸۶	۲۷۸۲	۰	۴۸۵	۱۱۹۷	۱۴۹۴	۱۵۶۱	۱۹۷۱	۲۳۶۲	۲۶۵۳	۲۸۴۶	۳۰۰۱
۱۳۸۷	۲۶۹۲	۸۱۲	۱۳۴۷	۱۷۹۴	۱۹۶۷	۲۰۷۸	۲۲۸۷	۲۵۷۵	۲۷۵۲	۳۵۹۶	۳۸۱۰
۱۳۸۹	۲۶۰۲	۱۶۲۳	۲۲۰۹	۲۳۹۰	۲۴۴۰	۲۵۰۴	۲۶۰۲	۲۷۸۷	۲۸۵۱	۴۳۴۵	۴۶۱۸
۱۳۹۰	۲۶۰۲	۱۸۳۰	۱۸۴۶	۲۲۷۰	۲۲۷۲	۲۲۷۲	۲۵۶۰	۲۶۷۷	۲۷۴۸	۳۲۲۸	۳۸۶۷

مأخذ: محاسبات محقق

۵. در جدول شماره (۱۵-۴) و بر اساس ستون متوسط انرژی دریافتی دهک ها، بالاترین رقم انرژی دریافتی در مناطق روستایی استان خوزستان ۳۰۸۶ کالری مربوط به سال ۱۳۸۰ و پایین ترین رقم متوسط انرژی دریافتی، ۲۶۰۲ است که مربوط به سال های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ می باشد. پس به طور کلی و بر اساس ستون متوسط انرژی دهک ها در جداول (۱۴-۴) و (۱۵-۴) بیشترین میزان انرژی دریافتی چه در مناطق شهری و چه در مناطق روستایی مربوط به سال ابتدایی دوره یعنی سال ۱۳۷۶ و کمترین میزان انرژی دریافتی به سال یا سالهای انتهایی دوره یعنی ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ مربوط می باشد.

جدول (۱-۱۴): مخارج کل سرانه خانوارهای شهری استان خوزستان به تفکیک دهکهای هزینه (ریال)

دهک	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۹	۱۳۸۹	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	متوسط
دهک ۱	۹۹۸۷۴۶۳	۱۱۳۴۶۸۷	۱۳۵۹۸۹۸	۱۵۲۲۲۹۲	۳۱۴۰۵۳۱	۳۶۱۶۸۴۴	۳۲۷۸۳۱۲	۴۱۲۷۰۳۳	۴۹۷۵۷۵۴	۵۸۹۹۷۰۶	۶۸۷۳۰۹۶	۷۷۵۸۳۴	۸۷۷۵۸۳۴	۹۷۱۰۳۴۰	۱۰۶۹۳۰۷۹	۱۱۷۳۰۰۰	۱۳۱۴۴۶۷	۱۳۱۴۴۹۲	۹۹۸۷۴۶۳
دهک ۲	۱۳۱۴۳۶۷	۱۶۰۶۴۸۴	۱۵۴۳۹۴۷	۲۱۱۷۹۸۰	۳۷۵۸۳۰۰	۴۰۹۰۱۵۰	۳۸۴۶۶۸۶	۴۸۷۳۰۹۶	۵۸۹۹۷۰۶	۶۸۷۳۰۹۶	۷۷۵۸۳۴	۸۷۷۵۸۳۴	۹۷۱۰۳۴۰	۱۰۶۹۳۰۷۹	۱۱۷۳۰۰۰	۱۳۱۴۳۶۷	۱۶۰۶۴۸۴	۱۳۱۴۳۶۷	۱۳۱۴۳۶۷
دهک ۳	۱۳۸۱۲۸۶	۱۹۶۰۷۵۵	۱۶۶۵۲۶۶	۳۳۱۷۷۰۲	۲۹۲۱۱۴۹	۳۸۶۳۲۸۶	۴۶۴۱۳۲۸	۵۷۷۵۸۳۴	۶۹۱۰۳۴۰	۷۷۵۸۳۴	۸۷۷۵۸۳۴	۹۷۱۰۳۴۰	۱۰۶۹۳۰۷۹	۱۱۷۳۰۰۰	۱۳۸۱۲۸۶	۱۹۶۰۷۵۵	۱۳۸۱۲۸۶	۱۳۸۱۲۸۶	۱۳۸۱۲۸۶
دهک ۴	۱۵۳۷۷۱۲	۲۰۱۰۸۷۵	۲۱۱۸۶۰۸	۲۹۷۴۴۷۶	۳۳۱۴۸۴۴	۴۰۳۶۶۰۱	۴۹۶۷۲۸۲	۶۱۷۴۳۰۱۵	۷۳۷۹۵۹۹	۸۳۷۹۵۹۹	۹۷۱۰۳۴۰	۱۰۶۹۳۰۷۹	۱۱۷۳۰۰۰	۱۳۸۱۲۸۶	۱۵۳۷۷۱۲	۲۰۱۰۸۷۵	۱۵۳۷۷۱۲	۱۵۳۷۷۱۲	۱۵۳۷۷۱۲
دهک ۵	۱۷۴۶۶۵۵	۲۶۱۸۱۰۹	۳۳۱۳۱۱۸	۳۲۸۹۴۳۴	۳۳۶۱۰۵۴	۴۲۲۶۳۰۹	۴۱۹۳۲۹۹	۶۰۵۰۳۴۴	۷۹۰۷۱۸۹	۹۶۴۵۵۹	۱۱۹۱۹۳۱۶	۱۴۲۶۱۷۸۲	۱۶۵۶۳۴۴	۱۷۴۶۶۵۵	۱۷۴۶۶۵۵	۲۶۱۸۱۰۹	۱۷۴۶۶۵۵	۱۷۴۶۶۵۵	۱۷۴۶۶۵۵
دهک ۶	۲۱۲۱۸۹۷	۲۶۵۶۶۰۲	۲۵۹۴۹۲۲	۳۸۷۲۸۹۱	۴۴۷۸۳۷۴	۴۶۹۸۴۱۷	۵۱۷۶۹۶۸	۶۶۲۸۲۵۵	۸۰۷۹۵۴۲	۹۶۴۵۵۹	۱۱۹۱۹۳۱۶	۱۴۲۶۱۷۸۲	۱۶۵۶۳۴۴	۲۱۲۱۸۹۷	۲۱۲۱۸۹۷	۲۶۵۶۶۰۲	۲۱۲۱۸۹۷	۲۱۲۱۸۹۷	۲۱۲۱۸۹۷
دهک ۷	۳۳۳۸۲۹	۳۲۴۰۸۴۹	۲۸۳۳۶۰	۴۰۲۹۷۱۲	۴۷۵۲۷۷۷	۵۴۸۱۷۱۴	۶۳۱۶۲۸۳	۷۹۸۰۴۲۱	۹۶۴۵۵۹	۱۱۹۱۹۳۱۶	۱۴۲۶۱۷۸۲	۱۶۵۶۳۴۴	۳۳۳۸۲۹	۳۳۳۸۲۹	۳۳۳۸۲۹	۳۲۴۰۸۴۹	۳۳۳۸۲۹	۳۳۳۸۲۹	۳۳۳۸۲۹
دهک ۸	۳۴۹۸۵۸۹	۳۸۸۴۱۸۶	۳۴۷۵۲۱۷	۴۸۵۵۶۴۴	۵۰۸۵۹۲۴	۶۵۴۱۲۶۴	۶۷۵۲۲۹۰	۹۳۳۵۸۰۲	۱۱۹۱۹۳۱۶	۱۴۲۶۱۷۸۲	۱۶۵۶۳۴۴	۳۴۹۸۵۸۹	۳۴۹۸۵۸۹	۳۴۹۸۵۸۹	۳۴۹۸۵۸۹	۳۸۸۴۱۸۶	۳۴۹۸۵۸۹	۳۴۹۸۵۸۹	۳۴۹۸۵۸۹
دهک ۹	۳۲۵۷۸۷۵	۴۴۴۰۷۰۲	۴۲۳۳۹۶۶	۶۱۷۳۲۷۵	۶۶۵۹۸۸۱	۷۰۹۸۲۱۳	۸۷۸۶۶۱۲	۱۲۰۹۳۴۱۷/۵	۱۵۴۰۰۲۲۳	۱۹۱۹۳۱۶	۲۴۴۴۳۸۸	۳۲۵۷۸۷۵	۳۲۵۷۸۷۵	۳۲۵۷۸۷۵	۳۲۵۷۸۷۵	۴۴۴۰۷۰۲	۳۲۵۷۸۷۵	۳۲۵۷۸۷۵	۳۲۵۷۸۷۵
دهک ۱۰	۴۷۱۲۵۲۱	۸۵۵۶۱۶۸	۶۳۷۳۰۰۱	۱۰۲۴۷۷۱۳	۱۱۰۳۶۲۰۶	۱۲۸۰۴۵۴۱	۱۲۱۷۶۵۵۷	۱۸۳۱۰۴۷۲/۵	۲۴۴۴۳۸۸	۲۴۴۴۳۸۸	۲۴۴۴۳۸۸	۴۷۱۲۵۲۱	۴۷۱۲۵۲۱	۴۷۱۲۵۲۱	۴۷۱۲۵۲۱	۸۵۵۶۱۶۸	۴۷۱۲۵۲۱	۴۷۱۲۵۲۱	۴۷۱۲۵۲۱

مأخذ: مرکز آمار ایران

جدول (۱-۱۵): مخارج کل سرانه خانوارهای روستایی استان خوزستان به تفکیک دهکهای هزینه (ریال)

سال	متوسط	دهک ۱	دهک ۲	دهک ۳	دهک ۴	دهک ۵	دهک ۶	دهک ۷	دهک ۸	دهک ۹	دهک ۱۰
۱۳۸۰	۱۵۰۸۵۲۸	۷۱۹۳۹۴	۷۶۲۵۹۴	۹۸۲۱۴۰	۱۰۷۲۰۰۱	۱۰۰۵۶۲۸	۱۱۸۹۳۲۰	۱۳۵۶۳۲۰	۱۴۵۶۷۴۰	۱۸۱۶۸۶۴	۳۲۹۷۰۰۲
۱۳۸۱	۱۸۴۸۴۳۴	۹۲۷۲۰۳	۱۰۱۱۷۴۹	۱۰۲۰۸۴۸	۱۱۸۱۷۱۲	۱۳۳۸۹۸۴	۱۵۳۰۴۲۲	۱۸۰۳۰۹۳	۱۹۸۸۳۳۱	۳۷۰۸۰۰۶	۳۷۳۱۸۰۳
۱۳۸۲	۲۱۳۳۳۲۶	۱۰۶۵۰۷۰	۱۳۱۷۴۱۳	۱۳۲۸۹۱۲	۱۴۰۱۴۵۹	۱۵۰۷۲۰۳	۱۸۰۲۲۴۵	۱۹۹۶۶۱۰	۲۲۳۴۲۱۶	۲۹۳۱۹۵۷	۳۸۵۵۷۰۹
۱۳۸۳	۲۴۵۹۶۹۳	۱۱۶۷۸۸۹	۱۴۹۷۸۹۰	۱۶۰۱۰۱۲	۱۷۷۸۵۱۴	۱۹۶۳۰۰۲	۲۵۴۹۷۷۶	۳۴۲۹۹۰۸	۳۰۱۴۳۳۲	۲۹۵۰۴۳۷	۴۰۹۳۰۶۵
۱۳۸۴	۲۷۸۸۳۰۳	۱۴۸۵۲۱۵	۱۹۳۳۲۹۴	۲۱۷۲۹۲۵	۲۵۴۶۳۷۲	۲۵۰۳۸۳۹	۳۴۷۲۱۲۹	۲۹۸۸۵۶۳	۳۰۴۱۳۵۲	۳۲۹۱۳۳۷	۴۳۲۷۱۶۸
۱۳۸۵	۳۶۴۴۵۹۹	۲۷۵۰۴۸۳	۲۹۹۶۸۵۴	۲۹۵۹۲۵۰	۲۹۳۴۰۴۹	۲۸۸۷۳۴۸	۳۵۳۳۹۷۵	۳۶۵۵۰۰۳	۳۶۸۸۰۵۹	۲۹۰۹۱۱۱	۵۸۵۲۳۳۸
۱۳۸۶	۴۶۱۹۷۱۵	۳۶۷۹۰۷۲	۲۹۸۱۴۴۸	۳۹۹۶۷۳۲	۴۰۱۲۱۰۶	۳۸۱۷۱۸۷	۴۳۴۴۸۹۵	۴۶۷۵۹۳۲	۴۹۲۶۹۰۴	۵۶۵۷۵۶۵	۶۹۲۲۵۲۰
۱۳۸۷	۵۱۸۵۸۸۷	۳۴۶۷۸۷۹	۳۰۳۸۵۱۹	۳۵۷۱۹۹۰	۳۸۵۱۰۷۷	۳۹۴۱۷۰۱	۴۲۸۳۷۳۷	۴۸۳۱۴۴۷	۵۰۹۷۳۱۵	۶۵۳۴۲۶۵	۱۰۳۶۴۹۷۷
۱۳۸۹	۵۷۵۲۰۶۰	۳۲۵۶۶۸۷	۳۰۹۵۷۹۱	۳۱۴۷۳۴۸	۳۶۹۰۰۴۹	۴۰۴۶۶۲۱۵	۴۳۲۲۵۷۹	۴۹۸۶۹۶۲	۵۲۶۷۵۲۶	۷۳۹۰۹۶۶	۱۳۸۰۷۴۳۴
۱۳۹۰	۶۹۵۵۳۸۳	۳۵۲۵۰۵۵	۳۶۱۰۷۳۲	۴۱۸۱۰۳۶	۴۳۷۵۵۸۰	۴۷۵۴۹۱۳	۵۱۷۸۳۳۴	۵۹۸۰۹۵۰	۶۷۷۷۳۵۰	۸۴۵۶۸۲۰	۲۱۱۶۷۲۲۸

مأخذ: مرکز آمار ایران

جدول شماره (۱-۱۶): بررسی ساکن پذیری و معرفی متغیرها

نتیجه آزمون	تفاضل مرتبه اول		آزمون در سطح		نوع آزمون	معرفی متغیر	متغیر
	ADF	PP	ADF	PP			
I(1)	61/3-*	12/5-*	26/1-	03/2-	روند	شاخص باز بودن اقتصادی : نسبت واردات به تولید ناخالص	X ₁
	74/3-*	23/5-*	32/1-	21/2-	روند و عرض از مبدا		
	49/3-*	07/5-*	02/1-	13/2-	هیچکدام		
I(1)	63/3-*	32/4-*	39/1-	44/1-	روند	نرخ بیکاری : نسبت جمعیت بیکار به جمعیت فعال اقتصادی	X ₂
	98/3-*	39/4-	62/1-	42/1-	روند و عرض از مبدا		
	42/3-*	16/4-*	11/1-	36/1-	هیچکدام		
I(1)	74/4-*	23/5-*	96/0-	12/1-	روند	تورم : استفاده از شاخص قیمتی مصرف کننده	X ₃
	56/4-*	56/5-*	85/0-	26/1-	روند و عرض از مبدا		
	12/4-*	32/5-*	06/1-	94/0-	هیچکدام		
I(1)	36/5-*	23/6-*	87/1-	65/1-	روند	بار مالیاتی مستقیم : نسبت مالیات مستقیم به تولید ناخالص داخلی مالیات مستقیم: حاصل جمع مالیات بر شرکتها و مالیات بر درآمد است	X ₄
	79/5-*	29/6-*	69/1-	47/1-	روند و عرض از مبدا		
	31/5-*	13/6-*	14/1-	26/1-	هیچکدام		
I(0)			96/3-*	65/3-*	روند	رشد بار مالیاتی مستقیم	X ₅
			87/3-*	44/3-*	روند و عرض از مبدا		
			25/3-*	12/3-*	هیچکدام		
I(1)	21/3-*	23/4-*	45/0-	09/1-	روند	اندازه دولت : هزینه مصرفی دولت به تولید ناخالص داخلی	X ₆
	41/3-*	41/4-*	59/0-	12/1-	روند و عرض از مبدا		
	06/3-*	13/4-*	12/0-	06/1-	هیچکدام		
I(1)	67/3-*	13/4-*	23/1-	41/1-	روند	درآمد سرانه : تولید ناخالص داخلی به جمعیت	X ₇
	56/3-*	22/4-*	29/1-	38/1-	روند و عرض از مبدا		
	41/3-*	11/4-*	11/1-	16/1-	هیچکدام		

* نشان دهنده رد فرضیه صفر در سطح ۵٪ است.

جدول شماره (۱-۱۷): نتایج تخمین الگوها و شاخص های برازش الگوها

MIMIC (5-1-3) الگوی شماره (۵)	MIMIC (7-1-3 b) الگوی شماره (۴)	MIMIC (6-1-3 b) الگوی شماره (۳)	MIMIC (7-1-3 a) الگوی شماره (۲)	MIMIC (6-1-3 a) الگوی شماره (۱)	مدل متغیرهای علی
۸۰/۰* (۱۶/۲)	۰۵/۰ (۳۹/۱)	۱۱/۰* (۲۱/۲)	۱۱/۰* (۰۲/۲)	۰۵/۰ (۸۴/۰)	محدودیت تجاری
۱۳/۰* (۵۱/۲)	۱۱/۰ (۵۶/۱)	۱۰/۰* (۲۴/۲)	۱۲/۰* (۲۱/۲)	۱۰/۰ (۱۲/۱)	نرخ بیکاری
۲۱/۰* (۲۵/۲)	۱۹/۰* (۱۹/۲)	۱۷/۰* (۵۱/۲)	۱۴/۰* (۳۷/۲)	۲۳/۰* (۴۵/۲)	تورم
—————	۱۷/۰* (۴۵/۲)	۰۶/۰ (۶۶/۱)	۱/۰* (۱۴/۲)	۱۶/۰* (۳۵/۲)	بار مالیاتی مستقیم
۰۱/۰ (۴۶/۰)	۰۵/۰ (۷۸/۰)	۰۲/۰ (۷۱/۰)	۰۱/۰ (۳۵/۰)	—————	رشد بار مالیاتی
—————	۰۸/۰ (۳۱/۱)	—————	۰۵/۰ (۵۲/۱)	۰۴/۰ (۰/۷۳)	اندازه دولت

-۰/۰۷ (-۰/۹۱)	-۰/۱۷* (-۲/۵۲)	-۷/۰۷ (-۱/۴۱)	-۰۶,۰ (-۱/۱۱)	-۰/۰۹ (-۱/۱۱)	درآمد سرانه
شاخص‌ها					
۰/۵۰* (۷/۴۵)	۰/۸۷* (۳/۱۲)	۱	۱	۱	تولید ناخالص داخلی
۱	۱	۱/۹۶* (۴/۶۲)	۲/۰۷* (۵/۱۳)	۱/۴۵* (۵/۴۵)	مصرف انرژی
۹۹/۳* (۱۱/۶۴)	۳/۲* (۹/۴۶)	۵/۶۱* (۷/۶۳)	۴/۱۲ (۷/۰۵)	۵/۸۰* (۱۲/۵۶)	تقاضای پول
آمارهای آزمون					
۹۲	۹۰	۹۱	۹۵	۸۹	AGFI
۰۳۲/۰	۰۲۱/۰	۰۴۱/۰	۰۱۱/۰	۰۵۱/۰	RMSEA
۱۲/۳۴	۶۴/۳۲	۱۲/۳۴	۶۶/۳۸	۰۷/۴۳	Chi-square

نتیجه گیری

۱- نتایج مرکز آمار استان نشان می دهد که جمعیت روستایی در سال ۱۳۸۰ برابر با ۵/۱۸ و ۱۳۹۰ برابر با ۴/۰۳ و همچنین جمعیت شهری در سال ۱۳۸۰ برابر با ۴/۴۷ و در سال ۱۳۹۰ برابر با ۳/۶۶ می باشد که نشان دهنده این است که طی ۱۰ سال گذشته میزان جمعیت شهری و روستایی کاهش داشته هرچند کاهش جمعیت در هر دو بعد خانوار (روستایی/شهری) دیده می شود، این سرعت کاهش جمعیت در بعد روستایی بیشتر می باشد، متوسط درآمد سالانه روستایی که نشان دهنده رشد درآمد کل سالانه ی یک خانوار شهری /روستایی از سال ۱۳۸۰ تا سال ۱۳۹۰ می باشد هر چند که این افزایش درآمد با میزان رشد هزینه قابل مقایسه نیست.

۲- متوسط انواع هزینه های خوراکی و دخانی سالانه ی یک خانوار روستایی در هر یک از دهک های هزینه ی سالانه ۱۳۹۰-۱۳۸۰ می باشد نتایج جداول مرکز آمار استان نشان داد که بیشترین و کمترین دهک در دهک های هزینه ی سالانه روستایی استان خوزستان بالاترین دهک مربوط به دهک دهم ۱۳۹۰ برابر با ۷۲۴۳۹۳۴۶ و کمترین دهک مربوط به دهک دوم ۱۳۸۰ برابر با ۱۴۸۷۰۴۳ می باشد، همچنین متوسط انواع هزینه های غیرخوراکی و دخانی سالانه ی یک خانوار شهری در هر یک از دهک های هزینه ی سالانه ۱۳۹۰-۱۳۸۰ می باشد نتایج جداول مرکز آمار استان نشان داد که بیشترین و کمترین دهک در دهک های هزینه ی سالانه روستایی استان کهگیلویه بالاترین دهک مربوط به دهک دهم ۱۳۹۰ برابر با ۲۸۸۴۵۱۵۴۱ و کمترین دهک مربوط به دهک اول ۱۳۸۰ برابر با ۱۹۳۲۱۱۲ می باشد. به طور کلی متوسط هزینه خوراکی یک خانوار شهری ۱۳۹۰-۱۳۸۰ نشان داده می شود که بالاترین هزینه مربوط به ۱۳۸۷ و کمترین هزینه مربوط به ۱۳۸۰، و متوسط هزینه خوراکی یک خانوار روستایی نشان داده می شود که بالاترین هزینه مربوط به ۱۳۸۷ و کمترین هزینه مربوط به ۱۳۸۰ می باشد، در بعد خانوار شهری متوسط هزینه کل یک خانوار شهری (۹۰-۱۳۸۰) نشان داده شده است که بالاترین هزینه مربوط به سال ۱۳۹۰ و کمترین هزینه مربوط به ۱۳۸۰ و متوسط هزینه کل یک خانوار روستایی (۹۰-۱۳۸۰) نشان داده شده است که بیشترین هزینه مربوط به سال ۱۳۹۰ و کمترین هزینه مربوط به ۱۳۸۰ می باشد، بیشترین رشد مربوط به از سال های ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۴ و همچنین مربوط به ۱۳۸۵-۱۳۸۶ می باشد.

نتایج محاسبات خط فقر نشان می دهد که طی ده سال مورد بررسی خط فقر در مناطق شهری و روستایی استان خوزستان از روندی افزایشی برخوردار بوده است به طوری که در مناطق شهری استان در سال ۱۳۸۰ خط فقر به میزان ۷۶۰۸۳ ریال و در سال ۱۳۸۵ از مقدار ۹۱۶۷۱۴ ریال برخوردار است یعنی خط فقر تقریباً ۱۲ برابر شده است. در مناطق روستایی استان خوزستان نیز در سال ۱۳۸۰، خط فقر به میزان ۸۳۱۱۶ ریال و در سال ۱۳۸۹، از مقدار ۳۸۷۶۹۶ ریال برخوردار است یا به عبارت دیگر طی این ده سال خط فقر مناطق روستایی استان خوزستان تقریباً ۴/۷ برابر شده است. میزان رشد خط فقر در مناطق شهری

استان خوزستان در سال ۱۳۸۰ بوده که نسبت به سال قبل از آن با ۷۴ درصد رشد از ۱۲۳۱۴۳ ریال به ۲۱۴۰۸۴ ریال رسیده و کمترین میزان رشد خط فقر در سال ۱۳۸۲ با ۲ درصد رشد نسبت به سال قبل از آن از ۱۲۰۳۷۲ ریال در سال ۱۳۸۱ به ۱۲۳۱۴۳ ریال در سال ۱۳۸۲ رسیده است. به علاوه در سال ۱۳۸۹ که سال پایانی این دوره است رشد ۴۱ درصدی خط فقر مشاهده می شود. هم چنین در مناطق روستایی در سال های ۱۳۸۲، ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ خط فقر از رشدی منفی برخوردار بوده است یعنی اندازه آن در مقایسه با سال قبل کاهش یافته است. از نظر روند افزایشی خط فقر، بیشترین میزان رشد در مناطق روستایی مربوط به سال ۱۳۸۳ است که بالغ بر ۷۹ درصد بوده و کمترین میزان رشد خط فقر با ۲۳ درصد مربوط به سال ۱۳۸۴ می باشد. در ضمن در سال پایانی دوره یعنی سال ۱۳۸۹ رشد خط فقر نسبت به سال ۱۳۸۸ معادل ۵۴ درصد بوده یا به عبارتی از ۲۵۲۳۹۳ ریال به ۳۸۷۶۹۶ ریال رسیده است.

منابع

- ۱- باقری فریده. کاوند حسین(۱۳۸۵)اندازه گیری شدت فقر در ایران: کاربرد شاخص SST. رفاه اجتماعی : بهار ۱۳۸۵ ، دوره ۵ ، شماره ۲۰ ؛ از صفحه ۱۸۱ تا صفحه ۱۹۲ .
- ۲- بلال ابراهیمی(۱۳۹۶) شناسایی عوامل موثر بر فرار مالیاتی و اولویت بندی این عوامل بر اساس نظرات کارشناسان ارشد مالیاتی. چهارمین همایش بین المللی مدیریت، اقتصاد و توسعه
- ۳- مهران مولوی(۱۳۹۶)ارزیابی میزان عدالت مالیاتی و تاثیر آن بر فرار مالیاتی در بین کارکنان اداره کل امور مالیاتی آذربایجان غربی.چهارمین کنگره بین المللی پژوهشهای نوین در مطالعات مدیریت، حسابداری و اقتصاد
- ۴- فاطمه بابایی(۱۳۹۶)پدیده فرار مالیاتی و عوامل تاثیر گذار بر آن. دومین کنگره بین المللی علوم انسانی، مطالعات فرهنگی
- ۵- رییس دانا فریبرز(۱۳۸۴) اندازه گیری شاخص و پوشش فقر در ایران. رفاه اجتماعی : تابستان ۱۳۸۴ ، دوره ۴ ، شماره ۱۷ (فقر و نابرابری در ایران) ؛ از صفحه ۵۴ تا صفحه ۸۶ .
- ۶- ارگاس فوروندا، اسکار (۱۳۸۰)، علوم اجتماعی و مشکل بیکاری جوانان در جهان ، ترجمه سازمان ملی جوانان ، تهران : نشر روناس
- ۷- افشارزاده رؤفهد سادات، یغمایی علی(۱۳۹۱)شناخت عوامل فقرزایی و بررسی خط فقر (مورد مطالعه: منطقه ۳ کلان شهر مشهد). کنفرانس ملی برنامه ریزی و مدیریت شهری، اقتصاد ایران(۱۳۹۱)، کدمطلب: ۷۷۱۵۲
- ۸- اکبری پور، صدر (۱۳۸۳)نگاهی به وضعیت اشتغال و بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی « ، ماهنامه کار و جامعه ، شماره ۵۳ ، صص ۴۳-۴۶
- ۹- اکبرپور روشن، نرگس (۱۳۸۹)تخمین فرار مالیاتی ناشی از اقتصاد غیررسمی در ایران» پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبائی
- ۱۰- تشکینی، احمد (۱۳۸۴)اقتصادسنجی به کمک Microfit، «تهران: مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران، نوبت اول.
- ۱۱- خان جان، علیرضا (۱۳۸۶)پتانسیلهای فرار و تقلب در نظام مالیات بر ارزش افزوده: بازخورد تجربه عملیاتی کشورهای درحال توسعه، مجله اقتصادی، سال چهارم، شماره های ۳۷ و ۳۸ (آذر و دی)، صص ۳۶-۴۲.
- ۱۲- خان جان، علیرضا (۱۳۸۸)نگرشی نهادگرا به فرار مالیاتی»، تهران: انتشارات پژوهشکده امور اقتصادی. ۹ سلیانی، سید مهدی (۱۳۸۳)بررسی و آزمون تابع تقاضای پول در اقتصاد ایران»، تهران: پژوهشکده پولی و بانکی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
- ۱۳- خیری دوست زهرا، امین رشتی نارسیس(۱۳۹۲)مقایسه «الگوی مصرف خانوار»، «خط فقر» و برخی از «شاخص های فقر» روستاهای ایران در سال دوم برنامه های سوم و چهارم توسعه. همایش ملی توسعه روستایی
- 14- Allingham, Michael and Agnar Sandmo (1972), "Income tax evasion: A theoretical analysis", Journal of Public Economics 1, pp.323 - 338 .
- 15- Carogata, P.J., and D.E.A. Giles simulating the relationship between the hidden economy and the tax level and tax mix in newzeland , Econometrics working paper. Ewp9804. Departemant of Economics university of victoria, canada .

- 16- Chiarini, B. and Marzano, E. and Schneider, F.(2008),"Tax Rates and Tax Evasion: An Empirical Analysis of the Structural Aspects and Long-Run Characteristics in Italy", IZA Discussion Paper, No. 3447, April.
- 17- Chyaryny,t (2008) examined the relationship between tax avoidance and tax rates. Tax Evasion and Work in the Underground secor", Labour Economics , N.12, p.613-628
- 18- Cobham, Alex (2005),"Tax evasion, tax avoidance and development finance", International Policy Dialogue, N. 129, September.
- 19- Embaye, Abel and Wei-Choun Yu (2010), " Tax Evasion and Currency Ratio: Panel Evidence from Developing Countries", College of Business, USA , July 30.
- 20- Fall, Ebirma (2003), "Currency Demand, the Underground Economy, ana, Tax Evasion- The Case of Guyana", IMF Working Paper, January.
- 21- Giles,r (2000)Tax Rates And Tax Evasion: Evidence From "Missing Imports" In China", Working Paper 8551, October.
- 22- Grant,o. Richardson,t (2006) in the article "Determinants of tax evasion: a cross-national study.
- 23- Kaufman and Johnson (2000) underground economy for countries in Eastern Europe and Latin America,
- 24- Levin and Widell (2007), "Tax Evasion in Kenya and Tanzania: Evidence from Missing Imports-working paper"-ESI- N. 8,p.3
- 25- Richardson, G ,the Strachre of fuzzy peferences:social choice implication, socialchoic and Welfar,159559 .

